

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

INTEGRAAL VERSLAG
MET
VERTAALD BEKNOPT VERSLAG
VAN DE TOESPRAKEN

COMPTE RENDU INTÉGRAL
AVEC
COMPTE RENDU ANALYTIQUE TRADUIT
DES INTERVENTIONS

COMMISSIE VOOR DE BUITENLANDSE
BETREKKINGEN

COMMISSION DES RELATIONS EXTÉRIEURES

maandag

13-01-2003

14:30 uur

lundi

13-01-2003

14:30 heures

AGALEV-ECOLO	<i>Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales</i>
CD&V	<i>Christen-Democratisch en Vlaams</i>
FN	<i>Front National</i>
MR	<i>Mouvement réformateur</i>
PS	<i>Parti socialiste</i>
cdH	<i>centre démocrate Humaniste</i>
SP.A	<i>Socialistische Partij Anders</i>
VLAAMS BLOK	<i>Vlaams Blok</i>
VLD	<i>Vlaamse Liberalen en Democraten</i>
VU&ID	<i>Volksunie&ID21</i>

<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties :</i>		<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>	
DOC 50 0000/000	<i>Parlementair document van de 50e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>	DOC 50 0000/000	<i>Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>
QRVA	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>	QRVA	<i>Questions et Réponses écrites</i>
CRIV	<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (op wit papier, bevat ook de bijlagen)</i>	CRIV	<i>Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral définitif et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (sur papier blanc, avec les annexes)</i>
CRIV	<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)</i>	CRIV	<i>Version Provisoire du Compte Rendu Intégral (sur papier vert)</i>
CRABV	<i>Beknopt Verslag (op blauw papier)</i>	CRABV	<i>Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)</i>
PLEN	<i>Plenum (witte kaft)</i>	PLEN	<i>Séance plénière (couverture blanche)</i>
COM	<i>Commissievergadering (beige kaft)</i>	COM	<i>Réunion de commission (couverture beige)</i>

<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>	<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>
<i>Bestellingen :</i>	<i>Commandes :</i>
<i>Natieplein 2</i>	<i>Place de la Nation 2</i>
<i>1008 Brussel</i>	<i>1008 Bruxelles</i>
<i>Tel. : 02/ 549 81 60</i>	<i>Tél. : 02/ 549 81 60</i>
<i>Fax : 02/549 82 74</i>	<i>Fax : 02/549 82 74</i>
<i>www.deKamer.be</i>	<i>www.laChambre.be</i>
<i>e-mail : publicaties@deKamer.be</i>	<i>e-mail : publications@laChambre.be</i>

INHOUD

Vraag van mevrouw Leen Laenens aan de 1
minister toegevoegd aan de minister van
Buitenlandse Zaken, belast met Landbouw, over
"het Camisea-project in Peru" (nr. A464)

Sprekers: **Leen Laenens, Annemie Neyts**,
minister toegevoegd aan de minister van
Buitenlandse Zaken

Interpellatie van de heer Ferdy Willems tot de 5
eerste minister over "de beloofde hulp aan
Algerije" (nr. 1500)

Sprekers: **Ferdy Willems, Eddy Boutmans**,
staatssecretaris voor
Ontwikkelingssamenwerking

SOMMAIRE

Question de Mme Leen Laenens à la ministre 1
adjointe au ministre des Affaires étrangères,
chargée de l'Agriculture, sur "le projet de
Camisea au Pérou" (n° A464)

Orateurs: **Leen Laenens, Annemie Neyts**,
ministre adjointe au ministre des Affaires
étrangères

Interpellation de M. Ferdy Willems au premier 5
ministre sur "l'aide promise à l'Algérie" (n° 1500)

Orateurs: **Ferdy Willems, Eddy Boutmans**,
secrétaire d'Etat à la Coopération au
développement

COMMISSIE VOOR DE
BUITENLANDSE BETREKKINGENCOMMISSION DES RELATIONS
EXTÉRIEURES

van

du

MAANDAG 13 JANUARI 2003

LUNDI 13 JANVIER 2003

14:30 uur

14:30 heures

De vergadering wordt geopend om 14.39 uur door de heer Ferdy Willems, voorzitter.

La séance est ouverte à 14.39 heures par M. Ferdy Willems, président.

01 Vraag van mevrouw Leen Laenens aan de minister toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Zaken, belast met Landbouw, over "het Camisea-project in Peru" (nr. A464)

01 Question de Mme Leen Laenens à la ministre adjointe au ministre des Affaires étrangères, chargée de l'Agriculture, sur "le projet de Camisea au Pérou" (n° A464)

01.01 **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO): Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, het is niet de eerste keer dat ik u een vraag stel over investeringsprojecten in Peru. U herinnert zich wellicht nog de vraag over het Arequipa-project in juli jongstleden. Toen ging het in zijn geheel over een investering van 400 miljoen dollar en dus niet onbelangrijk.

Het project dat ik u vandaag wil voorleggen, is het Camisea-project. Hierover wil ik graag uw mening kennen en vooral het mogelijke advies of de houding van de Belgische regering inzake een Delcrederewaarborg. Het Camisea-project is een project dat de exploitatie van drie gasreserves, de bouw van twee pijpleidingen en de bouw van drie tot vier gasplatformen - ondertussen heb ik op de website gevonden dat het er zelfs vijf zouden zijn - omvat.

Het geheel wordt geleid door Tecgas. Dat is de compagnie Transportadora de Gas del Peru of TGP. Die is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het project. Het is dan ook TGP die in mei 2002 Tractebel geselecteerd heeft als operator voor die gascompagnie. Hierover gaat het en hier komt de betrokkenheid van België om de hoek kijken. Dat werd verzekerd door de Delcrederedienst. De verzekering zou voor een bedrag van 170 miljoen dollar zijn, indien mijn informatie correct is.

Zoals gezegd, gaat het hier om de grootste niet-geassocieerde aardgasreserve in Latijns-Amerika. Het gaat om 310 miljard kubieke meter aardgas en 545 miljoen vaten aardgascondensaten. Dat zou volstaan om voor meer dan 100 jaar in de aardgasbehoefte van Peru en ook een mogelijke uitvoer van LNG te voorzien.

Het is hier belangrijk dat in 1998 de YUCN-workgroup concludeerde dat Camisea de laatste plaats op aarde mag zijn om te boren naar fossiele brandstoffen. In een studie van het Smithsonian Institute lezen we dat het gebied 152 plantspeciën per hectare herbergt en dat er bijna 800 vogelsoorten, 120 vissoorten, 86 soorten reptielen, 69 species medium en grote zoogdieren, meer dan 300 species

01.01 **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO): Au Pérou, il est question d'exploiter, par forage, un gigantesque gisement de gaz naturel et de construire à cet effet des gazoducs et des plates-formes au travers de l'Amazonie. Ce gisement permettrait au Pérou de pourvoir pendant cent ans à ses besoins en gaz, tout en exportant le combustible. La compagnie Transportadora de Gas de Perú est responsable du développement du projet Camisea. Dans sa quête d'un opérateur, la compagnie a jeté son dévolu sur Tractebel. L'ensemble de l'opération serait assuré par le Ducreire.

Diverses études déconseillent fortement le forage dans le gisement de combustibles fossiles de Camisea. La région connaît une biodiversité exceptionnelle et dispose d'une grande richesse culturelle, confirmée par la Banque mondiale. Plusieurs communautés indigènes vivent au sein de la réserve.

Pour obtenir une licence pour ce projet, la compagnie a évidemment dû faire procéder à une étude d'incidence sur l'environnement. Selon cette

vleermuizen, knaagdieren en andere kleine zoogdieren en meer dan 600 species invertebraten zitten. Onderzoekers erkennen dan ook dat de kennis over de aanwezige biologische rijkdom maar een fractie is van wat er in het gebied werkelijk leeft. Daarnaast zijn er studies van de Global Environment Facility – GEF - en van de Wereldbank die bevestigen dat er een grote biologische en culturele rijkdom bestaat, in die mate zelfs dat ze waarschijnlijk nergens anders op aarde te vinden zou zijn.

Dat is echter nog niet alles. In het reservaat, dat erkend is door de Peruviaanse regering, leven leden van de Machiguenga-, Yine-, Yora-, Kirineri- en Nanti-gemeenschappen. Het lijkt dan ook logisch dat een compagnie een milieueffectenrapport moet opstellen vooraleer een licentie voor dergelijk project wordt gegeven. Dat moet publiekelijk verspreid en beoordeeld worden. De analyse van het milieueffectenrapport bevestigde dat het Camisea-project in strijd is met wat de Wereldbank vooropstelt als milieuriichtlijnen. Het is ook in strijd met de ILO-conventie nr. 169 die de rechten van de inheemse volkeren regelt. Peru ratificeerde de Indigenous and Tribal Populations Convention alsook de ILO-conventie 169. Peru verbindt zich daardoor ook tot het nemen van de verantwoordelijkheid ter bescherming van die volkeren zoals gedefinieerd in het eerste artikel van die conventie 169.

Vandaar mijn volgende vragen. In welke mate werd er rekening gehouden met de zopas opgesomde diversiteit zoals ze ook vastligt in de internationale biodiversiteitconventie en in welke mate werd er rekening gehouden met de conventie ter bescherming van de inheemse volkeren en met de ontwikkelingsrelevantie van het project bij het beoordelen van de aanvraag van Tractebel voor de delcrederewaarborg. Ik wil hier toch – niet onbelangrijk - verwijzen naar beslissingen van de Ministerraad, zowel van maart als van september 2002, die stellen dat er rekening zal worden gehouden met milieuclausules en sociale clausules bij het beoordelen van dat soort dossiers.

Daarnaast had ik graag geweten in welke mate dit dossier het voorwerp is geweest van discussie bij bilaterale contacten tussen België en Peru, waarbij dan ook kan worden verwezen naar de internationale verplichtingen zoals ik ze vermeld heb en waartoe ook Peru zich geëngageerd heeft door de ondertekening van de verschillende internationale verdragen.

Ik kijk uit naar uw antwoord, mevrouw de minister.

01.02 Minister **Annemie Neyts**: Mijnheer de voorzitter, collega Laenens, ik kan u als element van antwoord, ten eerste, meedelen dat wat het Camisea-project betreft, Tractebel participeert ten belope van acht procent in de vennootschap die u hebt genoemd, Transportadora de Gas del Peru, een maatschappij die zoals haar naam aanduidt, instaat voor het onderdeel transport van gas en van NGL of nitrogas liquids. Daarnaast participeert Tractebel ten belope van honderd procent in de vennootschap Gas Natural de Lima y Callao, die zal instaan voor het onderdeel distributie in Lima en Callao.

In deze wens ik te benadrukken dat Tractebel niet participeert in de vennootschap die instaat voor de ontginning van de gasreserves

étude, le projet Camisea serait contraire aux directives environnementales de la Banque mondiale et à la convention de l'OIT relative aux peuples indigènes et tribaux, ratifiée par le Pérou.

Dans quelle mesure a-t-il été tenu compte des diverses conventions en matière de biodiversité et de protection des peuples indigènes lorsque le Ducroire a été appelé à examiner la demande de Tractebel? A-t-on pris en considération la pertinence du projet au regard du développement? Cette question a-t-elle fait l'objet de contacts bilatéraux entre la Belgique et le Pérou?

01.02 **Annemie Neyts**, ministre: Tractebel participe, il est vrai, à concurrence de 100%, à la société responsable de la distribution de gaz à Lima. Toutefois, sa participation dans la société chargée du transport du gaz – la TGP – n'est que de 8 pour cent, sa participation dans la société d'exploitation des gisements étant nulle.

L'Office du Ducroire assure les

binnen het Camisea-project.

De Nationale Delcrederedienst verzekert Tractebel voor de politieke risico's verbonden aan investeringen uitgevoerd door deze beide vennootschappen waarin Tractebel participeert. Het onderzoek van de Nationale Delcrederedienst naar de milieu- en sociale aspecten verbonden aan het project heeft zich in hoofdzaak geconcentreerd op het luik transport daar de impact op het milieu voor het luik distributie eerder gering is. Uit het milieueffectenrapport verbonden aan het luik transport blijkt dat de impact van dit luik terdege werd bestudeerd en dat maatregelen genomen werden om de mogelijke negatieve effecten eraan verbonden uit te schakelen, te verminderen of te corrigeren. De vennootschap TGP, de transportvennootschap, heeft een environmental and social impact assessment laten uitvoeren met het oog op het bekomen van een gedetailleerde analyse van de invloed van dit project op het milieu. Deze studie werd vergezeld van een uitgebreide consultatieronde bij de bevolking die immers mogelijkerwijze de effecten of invloeden van dit project zou kunnen ondervinden. Daarenboven werd door TGP, dus door de transportmaatschappij, een consultatieronde opgezet met relevante organismen, overheden en lokale federaties evenals met een reeks NGO's. De vennootschap TGP heeft er zich toe verbonden dat bij de environmental and social impact assessment, evenals bij de realisatie van het project de relevante Peruviaanse en internationale regels zullen worden nageleefd, in het bijzonder de standaarden opgelegd door de Wereldbank en door de ALO, Convention for the Protection of Indigenous and Tribal Peoples.

Ook voor de luiken ontginning en distributie van het Camisea-project werden een Environmental and Social Impact Assessment en een Environmental and Social Management Plan opgesteld.

Voorts wil ik er uw aandacht op vestigen dat de Inter-American Development Bank een van de medefinanciers is van de vennootschap Transportadora de Gas del Peru waarbij ik mij niet kan voorstellen dat die ontwikkelingsbank zich niet zou houden aan de richtlijnen van de Wereldbank.

Bovendien kan ik u verzekeren dat de beslissing van de Nationale Delcrederedienst tot het toekennen van een verzekering voor de politieke risico's genomen werd in overeenstemming met de OESO-richtlijnen en in het bijzonder met de voorwaarden op milieuvlak die door deze richtlijnen opgelegd worden.

Ik heb betreffende dit specifieke project tot nu toe geen bilaterale contacten gehad met de vertegenwoordigers van Peru in België. Mocht dat nodig blijken, dan zal ik dat natuurlijk doen op het moment dat dit nodig en nuttig is.

01.03 Leen Laenens (AGALEV-ECOLO): Mevrouw de minister, strikt genomen zijn de regels daarin gevolgd. Het is natuurlijk moeilijk om te beoordelen in welke mate dat milieueffectenrapport ook zal gevolgd worden bij de mogelijke verdere uitvoering. Ik ga ervan uit dat, als er ter plaatse een consultatieronde geweest is, het volledige rapport en de mogelijke voorwaarden die daarin worden aangehaald, transparant zijn.

Een en ander verwondert mij een beetje, omdat ik op diverse

risques liés aux investissements par les sociétés au sein desquelles Tractebel détient une participation. L'enquête menée par le service s'est concentrée sur les aspects écologiques et sociaux des activités de transport.

Il ressort de l'étude d'impact sur l'environnement que les effets des activités sur ce dernier ont été étudiés de façon approfondie et que des mesures ont été prises afin de neutraliser les effets négatifs. La population et les ONG ont également été consultées. La compagnie TGP s'est engagée à respecter les réglementations péruviennes et internationales en matière de biodiversité ainsi que les droits des populations indigènes, en ce qui concerne tant l'exploitation des gisements que le transport.

La Banque interaméricaine de développement cofinance le projet et je ne puis m'imaginer que cette banque ignore les directives de la Banque mondiale. Dans son évaluation du dossier, l'Office du Ducroire a également tenu compte des directives de l'OCDE en matière d'environnement.

Il n'y a pas eu de contacts bilatéraux entre le Pérou et notre pays à propos de ce dossier. Si nécessaire, une telle concertation pourra évidemment toujours être organisée.

01.03 Leen Laenens (AGALEV-ECOLO): Stricto sensu, toutes les conditions ont donc été respectées mais cela ne signifie pas nécessairement que toutes les règles écologiques et sociales seront observées sur le terrain. Sur l'internet, plus de cent mille personnes s'interrogent à propos

websites vaststel dat er niet meer dan 100.000 mensen geageerd hebben om dit project ter discussie te stellen, precies om de redenen die ik heb aangehaald.

Ik lees ook dat er nu in januari een rapport wordt uitgegeven van een aantal wetenschappers die aangeven dat er een alternatief mogelijk is om de 26 gemeenschappen die langs die rivier leven daar te kunnen laten voortleven en de boringen te laten verhuizen. Het is al te dikwijls zo dat men in de afweging uitgaat van het economische aspect dat de bovenhand krijgt op het leven van die 26 gemeenschappen in het reservaat.

Ik ga ervan uit dat wij daarvan inzage kunnen krijgen. Ik weet ook niet of u mij iets meer kunt zeggen over de verdere timing van dat project. Als er een milieueffectenrapport wordt opgemaakt dan zal daarin wel duidelijk een aantal voorwaarden worden opgenomen om het project te kunnen bijsturen.

Wat betreft de bilaterale contacten zou ik willen vragen dat België daarin stappen zet. Ik denk dat het weinig zin heeft om in de Ministerraad te zeggen dat wij meer rekening zullen houden met het milieu en de sociale voorwaarden in onze bilaterale contacten als wij zelf geen initiatief nemen inzake dit zeer belangrijke project voor de energiebevoorrading van Peru. Ik wil helemaal niet onder de mat vegen dat dit kan leiden tot "selfsupporting" op het vlak van de energie. Er zijn evenwel 26 volkeren bij betrokken en de beslissing moet daarom met een veel grotere omzichtigheid worden genomen dan tot nu gebeurd is.

01.04 Minister **Annemie Neyts**: Mevrouw Laenens, ik zal nog een paar dingen die u overigens hebt aangehaald, in herinnering brengen.

Ten eerste, de Belgische overheidsorganismen financieren de projecten niet, maar verzekeren ze, wat natuurlijk de omstandigheden tot participatie van de vennootschap naar Belgisch recht, Tractebel, vergemakkelijkt. Het is niet de Delcredere die financiert.

Ten tweede, Tractebel participeert in de transportmaatschappij en daarna in de distributie. Ik ga ervan uit dat het verplicht naleven van die voorwaarden in het contract staat. Dat is natuurlijk een van de voorwaarden die permanent moeten worden nageleefd opdat het contract verdere uitvoering zou kunnen kennen. Ik beloof u dat bij een eerstvolgende ontmoeting met de Peruviaanse autoriteiten of met de ambassadeur ik speciaal hun aandacht daarop zal vestigen. Het feit dat, zoals u zelf hebt aangeduid, er wel degelijk een heleboel Peruvianen hebben duidelijk gemaakt welk belang zij hechten aan deze aangelegenheid, betekent dat hetgeen die vennootschappen gaan doen, nauwkeurig zal worden geobserveerd en opgevolgd. Op die manier is er ook nog een controle door de bevolking zelf. Uiteindelijk moet men de ontwikkelingsnaden waarvan mogelijkheden tot energieontginning en energieverbruik er een is en het bewaren van de biodiversiteit en het beschermen van de inlandse volkeren een ander, tegen elkaar afwegen. Dat is altijd een geven en nemen.

Ik heb u gezegd dat al deze studies zijn ondernomen. De

de ce projet mégalomane. Il existe d'ailleurs pour le projet Camisea une solution de rechange, étayée par des arguments scientifiques, qui consiste à déplacer les forages plutôt que les communautés locales. Mais je crains qu'une fois de plus, l'économie prime la vie. Bien sûr, le Pérou a le droit d'assurer son propre approvisionnement en énergie, mais le pays doit en même temps faire preuve de la plus grande circonspection et respecter la nature et l'homme. J'espère que notre gouvernement ne manquera pas de souligner cette préoccupation, en concertation bilatérale avec le Pérou.

01.04 **Annemie Neyts**, ministre: Je tiens à rappeler une fois encore que le Ducroire ne fait qu'assurer et non financer et que Tractebel participe au transport et à la distribution, pas à l'exploitation. Le contrat de participation stipule expressément que toutes les règles environnementales et sociales doivent être respectées. Ce respect sera contrôlé par des instances internationales telles que la Banque mondiale, la Banque de développement et l'OCDE. Les besoins en développement et en énergie d'un pays doivent ici être évalués au regard de la préservation de la diversité biologique et culturelle. Il s'agit d'un exercice délicat. Nous sommes tout à fait disposés à attirer l'attention des autorités péruviennes sur cette question.

Wereldbank kijkt daarop toe. Ik ga ervan uit dat ook de Interamerican Development Bank dat eveneens doet, omdat zij geen belang heeft bij het niet-naleven van die voorwaarden. Ten slotte hebt u de OESO-richtlijnen die toch ook belangrijk zijn en die als maatstaf kunnen worden gebruikt - en ook worden gebruikt trouwens - door mogelijk mededingende concurrerende maatschappijen die er op toezien dat hun concurrenten dezelfde voorwaarden moeten vervullen als zichzelf. Dat geeft een aantal aanduidingen die in de goede richting gaan.

01.05 Leen Laenens (AGALEV-ECOLO): Mevrouw de minister, ik heb er daarstraks naar verwezen dat er toch heel wat internationaal initiatief op gang is gekomen om die kritische noot harder te laten klinken. Ik heb ook begrepen dat de organisatie die internationaal gecoördineerd wordt onder de naam Projecto Gato een open brief heeft geschreven aan de Belgische regering. Ik heb daar een kopie van gekregen. Ik zou het appreciëren te vernemen dat zij ook een antwoord krijgen.

Ik wil u ook niet verhehlen dat verleden zomer er in de Belgische pers heel wat te doen is geweest naar aanleiding van het corruptiedossier inzake Fujimori, waar Tractebel toch meerdere malen meer dan met de vinger werd gewezen. Vandaar ook de vraag naar de nodige alertheid.

01.06 Minister Annemie Neyts: Die is er. Ik noch mijn adjunct-kabinetschef hebben totnogtoe enige weet van een brief van Projecto Gato. Als die brief bij ons terechtkomt, zullen wij daar vanzelfsprekend op antwoorden. Tot nu toe heeft die brief ons niet bereikt.

01.05 Leen Laenens (AGALEV-ECOLO): La vigilance s'impose. En effet, Tractebel a déjà été cité en termes douteux dans le cadre du scandale de corruption Fujimori.

Comment le gouvernement réagit-il à la lettre ouverte de Projecto Gato, qui regroupe les protestations contre Camisea?

01.06 Annemie Neyts, ministre: Nous sommes très attentifs. Pour l'heure, nous ignorons l'existence d'une telle lettre.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Voorzitter: Leen Laenens.

Présidente: Leen Laenens.

02 Interpellatie van de heer Ferdie Willems tot de eerste minister over "de beloofde hulp aan Algerije" (nr. 1500)

02 Interpellation de M. Ferdie Willems au premier ministre sur "l'aide promise à l'Algérie" (n° 1500)

(Het antwoord zal worden verstrekt door de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, toegevoegd aan de minister van Buitenlandse Zaken.)

(La réponse sera fournie par le secrétaire d'Etat à la Coopération au développement, adjoint au ministre des Affaires étrangères.)

02.01 Ferdie Willems (VU&ID): Mevrouw de voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, mijn vraag was zoals u in het stuk kunt zien gericht aan de eerste minister. Waarom was dat zo? Omdat president Bouteflika bij zijn bezoek hier de Koning en de eerste minister ontmoet heeft. Er werd hem 30 miljoen euro aan investeringen toegezegd. Dat is niet onbelangrijk. Het waren ook belangrijke mensen die elkaar daar gesproken hebben. Het gaat over belangrijke bedragen en het gaat uiteraard over een belangrijk land. Het gaat ook over belangrijke principes. Immers, in de pers sprak men over "het dienen van de democratie en de vrede." Nu, precies over die twee principes kan men een aantal vragen stellen op basis van de

02.01 Ferdie Willems (VU&ID): Lors de la visite récente du président algérien dans notre pays, le premier ministre, M. Verhofstadt, a pris un engagement important. Au cours des cinq prochaines années, la Belgique dégagera 30 millions d'euros pour des investissements en Algérie, en vue d'y promouvoir la démocratie et la paix. Comment

recente evolutie in de rapporten van mensenrechtenorganisaties. Het Europees Parlement heeft zich nog op 17 juni 2001 uitgelaten over dat land.

Niet onbelangrijk – en daarom ben ik toch blij dat u mijn vraag beantwoordt – is ook het verslag over 2001 inzake de mensenrechten. Het is een principe dat onze ambassadeurs in de landen waarmee wij samenwerken elk jaar een rapport uitbrengen. Dat zijn belangrijke rapporten en dit moet een van de eerste keren zijn dat dit principe gebruikt wordt, of dat wij er gebruik van kunnen maken. Daar dienen die dingen dus voor. Dat is voor mij ook een aanleiding geweest om deze vraag te stellen. Wel hebben die rapporten meestal zo'n jaar vertraging maar dat is nu eenmaal onoverkomelijk.

Ik kom tot mijn vragen. Ik heb er een achttal.

Ten eerste, hoe zit het met de juridische en politieke apparatuur in Algerije? Daar is toch wat over te zeggen. Er zijn gunstige evoluties. De doodstraf is er opgeschort sinds 1993. De folteringen zijn aan het verminderen volgens het rapport terzake. Dat is altijd een positief teken. Dat moet worden aangemoedigd. Men is bezig – en dat is nodig – met de hervorming van de magistratuur, de hervorming van het strafrecht, bijvoorbeeld inzake de voorlopige hechtenis waarrond in Algerije een en ander niet klopte. De toestand in de gevangenissen – maar dat is in vele landen het geval – is niet direct voorbeeldig, en dat is een eufemisme. Er is het zeer gewelddadige optreden van het leger en de gendarmerie, maar ook daar maakt het land vorderingen. Als ik zie dat 21 militairen onder wie 5 officieren voor de rechtbank komen, is dat toch een teken dat men in gunstige richting evolueert.

Er is ook de enorme plaag van de verdwijningen, zogenaamd in de strijd tegen het terrorisme, maar tegenwoordig geldt dat voor zowat alles. Dat zal in een aantal gevallen wel juist zijn maar 7.000 tot 10.000 mensen zijn zondermeer verdwenen in 2001. Dat is dus niet niks. Er is ook de politieke situatie met de parlementsverkiezingen van 1997 en de presidentsverkiezingen in 1999 en met – eigenlijk lachwekkend – de gemeenteraadsverkiezingen waar soms maar 2% van de kiezers opdaagde en waar men bij het installeren van de gemeenteraden meer gemeenteraadsleden dan kiezers had. Inzake het parlementaire en het politieke personeel is daarover toch een en ander te zeggen.

Ten slotte zijn er de politieke intimidaties. Men blijft politieke tegenstanders opsluiten. Ik verwijs naar recente gebeurtenissen in de plaats Tizzi Ouzou en naar het aanhouden en het bedreigen met opsluiting van professor Issad, een belangrijk man in de Algerijnse maatschappij. Wat het juridische en politieke apparaat betreft is daar dus wel een en ander te zeggen. Onze investeringen zouden nuttig kunnen zijn.

Ten tweede, is er het pijnpunt van de religieuze discriminaties vooral inzake huwelijksrecht. Het aloude, op de koran gebaseerde systeem bepaalt dat een moslimvrouw niet mag huwen met een niet-moslim. Dat komt uit de Koran; ik ken de achtergrond daarvan en ik weet dat u die ook kent. De filosofie daarachter is: de vrouw geeft de gezinswaarden door en op die manier worden de kinderen islamitisch opgevoed. Maar ik blijf stellen dat dit niet kan, alleen al volgens het

ces fonds seront-ils utilisés? Je vais énumérer huit points névralgiques en Algérie, qui constituent autant de domaines où ces fonds pourraient être mis à profit. C'est ce qui ressort également de divers rapports relatifs aux droits de l'homme.

L'appareil juridique et politique algérien doit être adapté.

Les discriminations religieuses, ancrées dans la législation et fondées sur le droit du mariage islamique, doivent être supprimées.

Les problèmes de la minorité berbère doivent être résolus et ces populations doivent avoir accès aux soins de santé dans leur propre langue.

Les droits de la femme doivent aussi être améliorés. Le Coran lui-même offre quelques possibilités à cet effet.

La lutte contre le terrorisme du FIS constitue bien entendu un point fondamental.

La misère, terreur du fondamentalisme, doit être combattue.

La cause des Sahraouis doit être défendue et il faut simultanément les encourager à libérer leurs prisonniers marocains.

Je souligne que ces questions prioritaires figurent également dans les conclusions politiques de l'ambassadeur de Belgique en Algérie. Ma question est donc concise et ciblée: quelle sera concrètement l'affectation du crédit de 30 millions d'euros?

principe van de juridische diversiteit, die ook door Kofi Annan wordt onderschreven: religieuze rechten, rechten uit tradities, moeten wijken en zullen moeten blijven wijken voor mensenrechten in het algemeen en in dit geval vrouwenrechten in het bijzonder.

Ten derde, wil ik vragen dat men extra aandacht besteedt aan de bescherming van christen gemeenschappen in Algerije, want dat is een pijnlijk probleem. Ik heb daar gegevens over van zowel katholieke als protestantse zijde. Dat is een niet-gering probleem in het land.

Dan raak ik nog een teer punt aan, ook voor mijzelf, waarvoor ik, lang voor ik in de Kamer zitting nam, interesse betoond heb, het probleem van de taal van de berbers. Dat is een van de cultuurtalen die voor de geschiedenis van de mensheid en van het Middellandse zeebekken in het bijzonder, zeer belangrijk zijn. Het is de taal van het oude Carthago. Welnu, die taal wordt steeds meer bedreigd. Dertig procent van de bevolking in Algerije spreekt die taal. In de Grondwet is er wel in een bescherming voorzien, maar in de praktijk is het een heel andere zaak, zoals onlangs gebleken is - ik kom er niet uitgebreid op terug, want het zou te lang duren - tijdens het incident in Kabilië, waarover ook het Europees Parlement zich uitgesproken heeft.

Taalkennis is enorm belangrijk, ook inzake gezondheidszorg. Men begrijpt dikwijls niet eens de taal van de patiënt. Op dat vlak is er een actiemogelijkheid voor ons. Ik heb onlangs op een internationaal congres van parlementsleden in Ottawa in Canada gevraagd om de taal van de patiënt als norm te nemen. Ik vind het een heel belangrijk gegeven dat we, als we medische hulp verstrekken, dat aspect vanuit België ter sprake brengen.

Ik kom tot de situatie van de vrouw. Ik blijf stellen dat er op dat vlak verbetering mogelijk moet zijn binnen de islam. Wij mogen niet de indruk wekken dat wij vanuit het westen aan de islamieten in Algerije eens zullen zeggen hoe het moet. Verbetering moet er komen via hun koran. Ik heb de koran nooit gelezen. De koran biedt mogelijkheden om precies via de islam zelf, via het eigen geloof, tot een billijke rechtvaardige situatieverandering van de vrouw te komen. Ze hoeven echt niet het voorbeeld van het westen te volgen. In de praktijk zijn er trouwens goede dingen in Algerije: de wedden zijn bijvoorbeeld nogal gelijklopend. In het openbaar leven speelt de vrouw een rol. In het familierecht echter wordt de vrouw permanent minderjarig verklaard. Ook in het Algerijnse huwelijks-, echtscheidings- en voogdijrecht is voor heel wat verbetering vatbaar. Misschien kan België ook een duw in de goede richting geven.

Ten slotte stel ik vast dat vrouwen en zeker alleenstaande vrouwen dikwijls een kwalijke naam hebben in de islamitische gemeenschap. Dat wordt dikwijls anders geïnterpreteerd dan nodig. Alleenstaande vrouwen zijn het voorwerp van extreem geweld. Dat hoeft ik u niet te zeggen, dat weet u zelf ook.

Dan kom ik bij mijn opmerkingen over het geweld en het FIS. Die kan ik in twee zinnen samenvatten. Het geweld dat de fundamentalisten in Algerije plegen, is niet voor woorden vatbaar. De technieken en methodes die worden gebruikt, de wijze waarop men de eigen bevolking terroriseert en zelfs afslacht, kunnen echt niet.

Daar moet ook tegen opgetreden worden.

Armoede is een plaag en vaak de oorzaak van het geweld. Het is net wegens de extreme armoede dat het fundamentalisme in Algerije kansen krijgt. Als men het fundamentalisme wilt bestrijden, moet dat minder met militair geweld gebeuren, maar meer met een structurele aanpak van het geweld.

Dan kom ik bij mijn opmerkingen in verband met de Sarawi's. Sinds ik in de Kamer zitting heb, is dat een troetelgroep voor mij, een groep die ik echt wil verdedigen, waar ik voor opkom, omdat het een miskende minderheid is die door iedereen in de steek gelaten wordt, door het internationaal recht en door de grootmachten. Misschien zijn het juist kleine naties, zoals België of Vlaanderen, die hier iets kunnen doen. Kan onze ontwikkelingssamenwerking in die richting gaan?

Dan kom ik bij het laatste punt, een nog delicates punt. Volgens het rapport van de ambassadeur zitten er 1.261 Marokkaanse krijgsgevangenen al 20 jaar in de cel. Mijnheer de staatssecretaris, de Sarawi's moeten erop worden gewezen - ik heb het probleem aangekaart zowel bij de president van de Sarawi's zelf als bij Sarawi-vrouwen hier in Brussel, toen ze hier op bezoek waren, en bij Sarawi's die hier voor een congres waren - dat, met alle sympathie voor hun zaak, het gevangen houden van Marokkaanse gevangenen contraproductief is voor hun zaak. Ik stel dat die Marokkaanse gevangenen eigenlijk zelf het slachtoffer zijn van de situatie. Men moet zich niet afreageren op die slachtoffers. Het zou de Sarawi-zaak een goede dienst bewijzen, indien ze de grootmoedigheid betonen om die gevangenen los te laten. Zij argumenteren dat ze dan niks meer in de hand hebben als tegengewicht. Dat argument houdt louter humanitair en zelfs vanuit louter opportunistisch standpunt geen steek.

Ik wil u het volgende letterlijk voorlezen. Ik vind het belangrijk voor de commissie. Ook al zijn de leden hier niet, zij lezen misschien de verslagen. De beleidsconclusie van onze ambassadeur is heel interessant en ik vind het de moeite waard. Ik heb nog wel die ene minuut om het voor te lezen. Het is een principieel uitgangspunt en daarna zal ik u de vraag stellen hoe wij dat vertalen naar de 30 miljoen euro die België daarin investeert. Ik lees voor uit de tekst van onze ambassadeur in Algerije. "Structurele samenwerking met Algerije blijft moeilijk ten gevolge van de gewelddadige conflicten in het land. Op politiek niveau doet de overheid voorzichtige inspanningen om een begin te maken van een dialoog over institutionele hervormingen. Ons land schaaft zich binnen Europees verband achter de diplomatieke inspanningen gericht op een verbetering van de toestand van de mensenrechten, de eerbiediging van de principes van het internationaal humanitair recht en het terugdringen van het geweld. De mensenrechtensituatie van minderheidsgroepen blijft problematisch. De Belgische ontwikkelingssamenwerking poogt in deze conflictsituatie bij te dragen tot een duurzame armoedebestrijding. De samenwerking met Algerije is gericht op een betere invulling van de basisrechten van de armsten in verband met de toegang tot de gezondheidszorg, drinkbaar water en het recht op een gezonde leefomgeving. Opleidingsinitiatieven in de opbouw van institutionele capaciteit worden in dat verband ondersteund. België zal zijn humanitaire steun

aan de Sarawi-vluchtelingen in Tindouf voortzetten."

Dit zijn schitterende principes en wij beschikken over 30 miljoen euro wat niet niks is. Hoe vullen we die in?

02.02 Staatssecretaris **Eddy Boutmans**: Mevrouw de voorzitter, ik dank u ook voor uw dynamisch en zeer attent voorzitterschap.

De vraag die de heer Willems stelt, brengt de hele discussie op gang over de politieke toestand, over het regime in Algerije en over de rol van ontwikkelingssamenwerking ten aanzien van dat land.

Ik wil beginnen met een paar bedenkingen. In welk kader zien we dat? De regering heeft Algerije, een land waarmee wij al een lange ontwikkelingsrelatie hebben, ingeschreven op de lijst van 25 concentratielanden. Mijn hoofdbekommernis was om met betrekking tot dat land te breken met de traditie van de ontwikkelingssamenwerking die in het verleden bestond en die zeer dikwijls verbonden was aan directe Belgische industriële belangen, zoals u dat wel weet. De besprekingen met Algerije hebben soms nogal lang geduurd. Met het programma zoals het nu is vastgelegd, zijn wij op de goede weg. Dat programma werd overigens niet naar aanleiding van het bezoek van de Algerijnse president vastgelegd, maar wel tijdens mijn bezoek in oktober aan Algerije waar we een gemengde commissie hebben gehouden en waar dat indicatieve budget van 30 miljoen euro over vijf jaar werd vastgelegd. We weten dat Algerije een land is met een bijzonder moeilijke maatschappelijke en politieke situatie. Ik ga daarover nu geen uren uitweiden. U kent ze trouwens minstens zo goed als ik en u hebt daarover ook zeer zinnige zaken gezegd.

De strategische keuze die werd gemaakt, is zeer duidelijk. Het is ook in die zin dat ik in Algerije heb gesproken en dat Algerijnen van alle niveaus waarmee wij contact hebben gehad en ook de president tijdens zijn bezoek hier hebben gesproken. Algerije – althans de regering – wil goede relaties onderhouden met Europa en ziet België als een belangrijk land in dat kader. Algerije zegt ook uitdrukkelijk dat het die goede relaties wil plaatsen in een keuze voor een bepaald soort beschaving, ongetwijfeld gebaseerd op de islam, maar met een open visie erop, met een fundamenteel streven naar respect voor mensenrechten, rurale democratie en openheid in dialoog tussen de Maghrebijnse en de Europese landen. Dat is een mondvul.

Op diplomatiek vlak en mits een vrij modeste financiële bijdrage, werd een strategische keuze gemaakt om dit te ondersteunen. Dit kan evenwel verkeerd lopen, want u weet ook dat in de Algerijnse maatschappij krachten leven die het daarmee niet eens zijn en die zeer ver gaan in het bestrijden van die visie.

Tijdens mijn verblijf, in oktober, werd het mij duidelijk dat de keuze van de regering, die onder meer – en dat werd uitdrukkelijk meegedeeld – de stopzetting van het verkiezingsproces in 1991 of 1992 inhoudt, thans wordt geanalyseerd als een fout. Nochtans, het leger deelde uitdrukkelijk mee dat zij, na overleg met de regering, tussenbeide kwamen om de democratie te redden. In weinig bedekte termen zei ik tegen de Algerijnse pers dat ik het niet eens was met die laatste opvatting.

02.02 **Eddy Boutmans**,
secrétaire d'État: Le
gouvernement a inscrit l'Algérie
sur la liste des 25 pays de
concentration. Nous rompons
avec l'habitude de l'aide au
développement du passé, qui
épousait trop étroitement les
intérêts économiques. Les 30
millions d'euros alloués à l'Algérie
constituent un pas dans la bonne
direction.

Je rappelle que le montant
indicatif de 30 millions et le
programme quinquennal avaient
déjà été fixés lorsque je me suis
rendu en Algérie au mois
d'octobre. Il s'agissait d'un choix
stratégique pour un pays qui
connaît une situation difficile.

L'Algérie souhaite nouer de
bonnes relations avec l'Europe et
la Belgique. Elle veut propager
une vision ouverte de l'Islam,
tendre vers une démocratie
pluraliste et respecter les droits de
l'homme. Nous avons fait le choix
stratégique de soutenir
diplomatiquement et
financièrement l'Algérie.

Dans le pays, des forces
puissantes cherchent à saper
cette évolution. Heureusement, la
violence et les violations des
droits de l'homme régressent,
même si les fondamentalistes
islamiques livrent encore
quelques combats d'arrière-garde.

L'aide aux Sahraouis n'est pas
comprise dans les 30 millions.
Une aide humanitaire annuelle de
500.000 euros est en effet déjà
prévue à cet effet.

En ce qui concerne les aides,
l'accent est mis sur
l'environnement, les soins de
santé et la politique.

Hoewel het geweld en de schendingen van de mensenrechten aan beide kanten zeker afnamen, is de situatie nog zeer ernstig. Tijdens mijn verblijf aldaar en ook nadien, vonden er nog gewelddaden plaats. Men heeft de indruk dat de mogelijkheid van het islamitisch fundamentalistisch verzet om de Staat werkelijk over te nemen, zeer gering is geworden en dat het thans meer gaat om achterhoedegevechten en destabilisatie.

Binnen die context, die gedeeltelijk een gok inhoudt, zijn wij met de Algerijnse overheid overeengekomen – het gaat om een bilaterale samenwerking - een aantal programma's uit te voeren. Daarbuiten valt de steun aan de Sarawi-vluchtelingen omdat dit gebeurt via humanitaire hulp. Sedert ik mijn functie bekleed, wordt jaarlijks ongeveer een half miljoen euro uitgetrokken voor humanitaire hulp. De afspraak is dat deze middelen samen met de vertegenwoordigers van de Sarawi worden aanbesteed. Ook dit jaar zal dat gebeuren.

Voor het overige zijn de zwaartepunten van hetgeen wij overeenkwamen vooral op het vlak van het milieu, de gezondheid en de institutionele ondersteuning gesitueerd. Ik heb het hier over milieu in de brede zin van het woord, in de zin van ondersteuning van het nationaal actieplan voor milieu, maar ook van de waterhuishouding. Een van de belangrijke programma's betreft precies de watervoorziening en het waterbeheer.

Mijn ervaring is dat indien men erin slaagt een dorp van drinkwater te voorzien, men de positie van de vrouw aanzienlijk verbetert. Immers, het zijn de vrouwen die de "corvée de l'eau" vervullen. Vaak zijn het de jonge meisjes die kilometers moeten afleggen om water te gaan halen.

Ook het programma inzake gezondheidszorg in de zuidelijke provincie Wilaya Tamanr en rond de stad Tamanrasset, is in de eerste plaats gericht op de verbetering van de algemene preventieve gezondheidszorg, met de klemtoon op de reproductieve gezondheidszorg in de meest afgelegen gebieden en aids-preventie. De verbetering van de reproductieve gezondheidszorg heeft hoofdzakelijk te maken met de verbetering van de situatie van de vrouwen.

Het is een zeer specifieke situatie met een erg verspreide bevolking, in hoofdzaak bestaande uit nomaden. We spreken over een andere minderheid, met name de Toeareg. Uit alle besprekingen die ik in het hoofdkwartier van de gezondheidszorg in die provincie heb gehad – men heeft daarvoor een staking opgeschort, want de gezondheidszorg was door een staking verlamd – is mij gebleken dat juist het brengen van de gezondheidszorg tot bij die nomadische groepen – specifiek bij de vrouwen in die groepen – hun hoofdbekommernis was. Ik meen dat dit ook vanuit humanitair standpunt – het opnemen voor de bevolkingsgroepen die het het moeilijkst hebben – een zeer goede keuze was.

De overige programma's hebben direct betrekking op armoedebestrijding. Ik denk – in een bepaalde regio – vooral aan sociale woningbouw en werkgelegenheid. Het gaat om een combinatie van beide, wat logisch is. Het is de bedoeling de allerarmste bevolkingsgroepen te bereiken, wat merkwaardig genoeg niet altijd de Berber-regio's zijn. U weet dat er op cultureel vlak van

L'amélioration des systèmes d'approvisionnement en eau relève du volet "environnement". L'installation de systèmes de distribution d'eau dans un village permet aussi d'améliorer la situation des femmes, chargées en effet de l'approvisionnement en eau. Les mesures en matière de soins de santé seront principalement axées sur l'amélioration de la médecine reproductive dans les régions éloignées - une autre initiative qui bénéficiera aux femmes - et sur la lutte contre le sida. Ce n'est pas toujours chose aisée en ce qui concerne des populations nomades.

Par ailleurs, la lutte contre la pauvreté passera notamment par la construction de logements sociaux et par l'emploi. Ici aussi, il est difficile d'atteindre les groupes les plus pauvres. Je tiens à signaler que les Berbères ne sont pas toujours les plus pauvres. Peu de propositions ont émergé qui concernent spécifiquement les Berbères.

Notre soutien au jeune Conseil d'Etat algérien vise à renforcer l'État de droit dans ce pays. Au niveau judiciaire, nous soutenons la formation et le recyclage des magistrats.

Je n'ai pas jugé le moment opportun pour aborder les problèmes de discrimination religieuse. J'ai toutefois déjà indiqué comment nous nous efforçons d'améliorer le statut de la femme et de garantir ses droits au sein de la société algérienne. Il était également difficile d'évoquer le problème de la lutte contre le terrorisme dans le cadre de la coopération au développement.

Des diplomates m'ont signalé que le problème des prisonniers marocains devait être examiné en premier lieu directement avec les Sahraouis et non avec l'Algérie.

alles aan de hand is, maar het zijn niet altijd de armste regio's.

Ik overloop uw concretere vragen en probeer daarop een antwoord te formuleren.

Met betrekking tot het bijsturen van het juridisch en het politiek apparaat hebben wij steun toegezegd aan de Raad van State, een jonge instelling – een beetje naar Frans en Belgisch model – en een belangrijk apparaat in het versterken van de rechtsstaat. De voorzitter is bovendien een vrouw. Ik heb met haar gesproken en zij heeft mij verzekerd dat zowel de Raad als de voorzitter van de Raad in het jonge leven van die instelling au sérieux werd genomen.

Er komt ook steun aan het ministerie van Justitie voor vorming en bijscholing van magistraten. Dat is ook ter ondersteuning van de rechtsstaat en daarom, in deze context, nogal belangrijk.

U stelt een vraag over het wegwerken van religieuze discriminaties in de wetgeving. Daarover hebben we niet rechtstreeks gesproken. U hebt al gezegd dat de situatie van de vrouwen in Algerije aanzienlijk beter is dan in een aantal andere moslimlanden. U weet ook dat de acties van het FIS vooral daarop zijn gericht. Ik heb een beetje de indruk dat men daarop momenteel – om interne strategische redenen – niet te veel de nadruk wil leggen. Ik treed uw woorden daarover uiteraard bij, maar ik denk dat het niet het beste moment was om daarvan van buitenaf een belangrijk punt te maken.

Ik kom tot de Berbers. Tijdens de voorbereiding hebben wij wel gezocht naar mogelijkheden om specifiek in de Berber-regio programma's op te zetten, maar uiteindelijk heb ik daarover weinig voorstellen gekregen. Als men specifiek aan armoedebestrijding werkt, komt men daar eigenlijk niet terecht. Dat is een van de elementen die een rol speelt. Er is ook nog de veiligheidssituatie, die in sommige streken voor onze vertegenwoordiging uiteraard bepaalde beperkingen inhoudt.

Met betrekking tot de waarborg van de rechten van de vrouw heb ik al een en ander gezegd. Wij hebben ook afgesproken – daarop hebben wij nogal aangedrongen – dat we institutionele ondersteuning gaan verlenen aan het ministerie voor de Bevordering van de Rol van de Vrouw in de Samenleving. Welke vorm die steun zal aannemen, moet nog concreet worden uitgewerkt, maar dat staat uitdrukkelijk in de overeenkomst.

Wat de bestrijding van terreur betreft, denk ik dat dit de context is: wij kunnen uiteraard niet met ontwikkelingshulp direct interveniëren in een dergelijke aangelegenheid.

Wat het gevangeniswezen betreft, is mij het volgende meegedeeld. Het is toch wel belangrijk dat we de kwestie van de vrijlating van de krijgsgevangenen zeker niet rechtstreeks met Algerije moeten bespreken, maar integendeel met de Sarawi's. Men kan bezwaarlijk daarover afspraken maken met de Algerijnse regering, maar afgezien daarvan zeggen de diplomaten van de Europese Unie – en dus ook van België – mij dat ze daarover geregeld afspreken. Het onderwerp zit in een pakket dat men geregeld op de gepaste niveaus bespreekt. Daarin nu interveniëren via Ontwikkelingssamenwerking, dat als zodanig daar bilateraal niet bij betrokken is – wel via een

ander kanaal – en bilateraal niets met die kwestie te maken heeft, zou niet efficiënt zijn geweest.

Ik denk dat ik daarmee de belangrijkste vragen heb beantwoord, mevrouw de voorzitter. Ik dank de interpellant voor zijn belangstelling voor een land dat ons nog wel enige tijd zal bezighouden, denk ik.

02.03 Ferdy Willems (VU&ID): Ik ben blij, mijnheer de staatssecretaris dat ik u die vraag heb kunnen stellen, alleen al omdat daardoor het initiatief, dat door de eerste minister geregeld was – althans dat was mijn indruk uit de pers - een beetje bijgestuurd wordt. Misschien bent u soms te bescheiden. Ik durf dat te zeggen.

Ik dank u alvast voor de volledigheid van uw antwoord. Ik ben het er grotendeels mee eens. Ik heb in een aantal opzichten mijn visie in verband met de rechten van de vrouw in die paar minuten dat we elkaar daarover hebben kunnen spreken, al kunnen bijsturen. U hebt gelijk met uw tactische diplomatieke aanpak. Het zou misschien een contraproductief zijn geweest als men daar al te zeer diplomatiek de nadruk op had gelegd. Ik kan die redenering volgen.

Ook wat betreft de Berbers kan ik uw visie volgen. Ik kan ze minder volgen wat betreft de Sarawi's. De situatie echt ook wel kennende, durf ik te stellen dat, als België bij Algerije – ik zeg wel degelijk bij Algerije – diplomatiek en politiek aandringt, de Sarawi's daarmee een zeer ernstig signaal krijgen. Ik heb niet meer gevraagd dan dat men dat signaal zou gebruiken, want voor opmerkingen van Algerije zijn de Sarawi's, alleen al uit praktische en materiële noodzaak, meer dan gevoelig. Ik blijf stellen dat die 1.200 sukkelaars van de omstandigheden, die al 20 jaar in de gevangenis zitten – ik moet u geen tekeningetje maken hoe die gevangenen daar zijn –, dat recht moeten verkrijgen via diplomatieke druk op Algerije. Ten slotte zijn het mensen met een familie.

Laat het duidelijk zijn: diplomatiek gezien hebt u gelijk, maar Algerije zou anderzijds de facto de Sarawi-regering aanspreken. Ik denk dat ik een zinnige vraag heb gesteld. Op dat punt deel ik uw mening niet 100%.

02.04 Staatssecretaris Eddy Boutmans: Ik heb er ook bij gezegd dat het diplomatiek verkeer er geregeld is, alleen verloopt het niet snel.

02.05 Ferdy Willems (VU&ID): Dan zijn we het wel eens.

Ik vind uw antwoord dermate bemoedigend, mijnheer de staatssecretaris, dat ik geen motie van aanbeveling indien. Ik had het gekund, zeker technisch – louter politiek gesproken zou er hier niet teveel tegenwind zijn geweest –, maar ik zal het niet doen, precies omdat uw repliek mij dermate steunt in mijn zorg, dat geen motie van aanbeveling nodig is.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

02.03 Ferdy Willems (VU&ID): L'initiative émanait donc du ministre Boutmans et non de notre premier ministre. Peut-être M. Boutmans devrait-il faire davantage de publicité à propos de ses actes.

Je suis satisfait de la réponse qui me permet de ne pas déposer de motion de recommandation. Je ne suis pas d'accord avec ce que déclare le ministre à propos des Sahraouis. La Belgique doit renforcer la pression diplomatique sur l'Algérie: espérons qu'une telle attitude sera interprétée positivement par les Sahraouis et les incitera peut-être à libérer finalement leurs prisonniers marocains.

02.04 Eddy Boutmans, secrétaire d'État: Cette question fait l'objet d'initiatives diplomatiques, mais qui n'émanent pas de la coopération au développement.

*De openbare commissievergadering wordt gesloten om 15.22 uur.
La réunion publique de commission est levée à 15.22 heures.*